

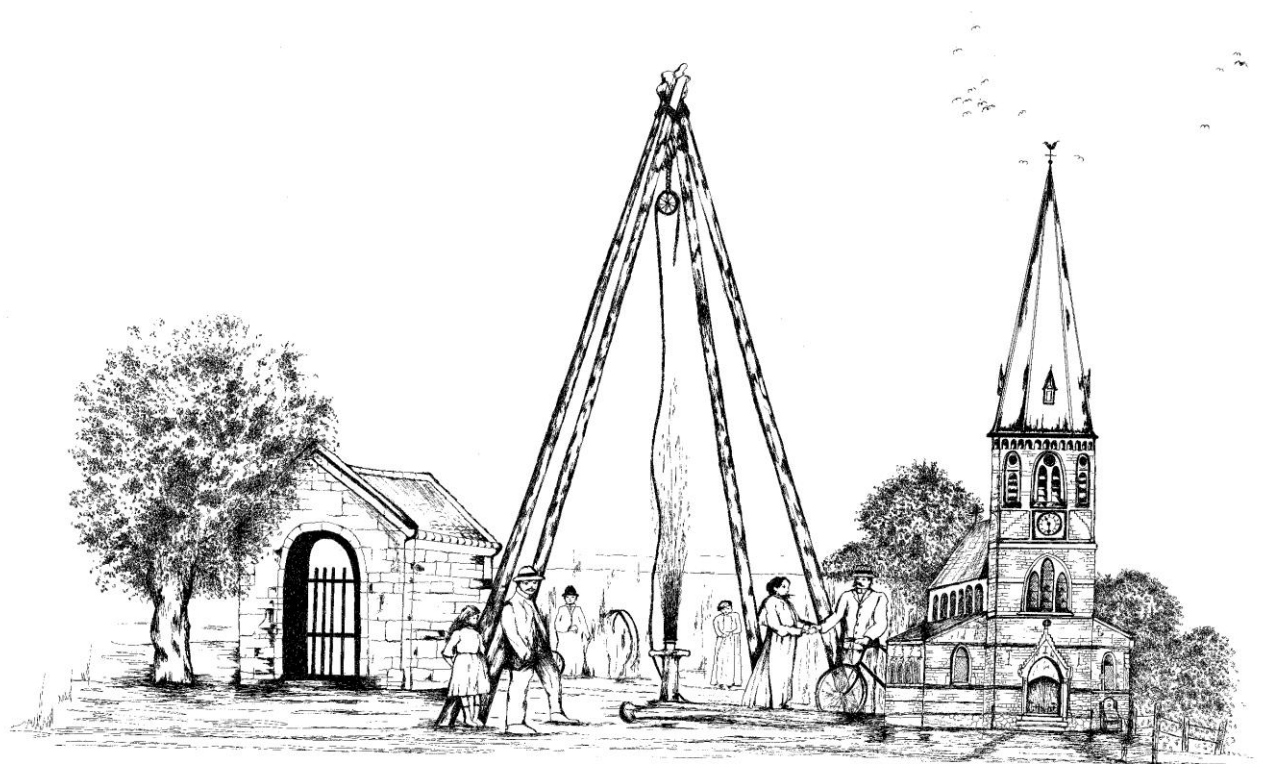
3630 Maasmechelen

België –Belgique

P.B-P.P

P 916776

Heemkring 't oude grimbiaca
Schoolstraat 17 - 3630 Maasmechelen
Tel.nr. 089/ 76 29 68 en 0494-891564

15

't oude grimbiaca

B-3630 MAASMECHELEN

3 - 2017

Verantwoordelijke uitgever: Dubois Carlo, Engelstraat 7, B-3630, Maasmechelen

Inhoudsopgave

- 2. Voorwoord Voorzitter**
- 3 Is dit de eerste reus voor Opgrimbie?**
- 4-16 The making of.**
- 17-26 Den Ellentrikker**

Bestuursleden

Voorzitter: Carlo Dubois, Engelstraat 7, Opgrimbie tel.089 –762968

E-mail : ford.rs200@gmail.com

Secretaris: Alojz Rak, Schoolstraat 17, Opgrimbie tel.0494-891564

E-mail : lojzerak@live.be

Penningmeester: Marc Vanloffeld, Steenkuilstraat 143 Maasmechelen

E-mail : marc.vanloffeld@telenet.be

Activiteiten 2017

Elke eerste maandag van de maand infoavond van 18.00 – 22.00 uur, ingang zijkant Wijkcentrum Hoekstraat 1 Opgrimbie, foto's en documenten scannen we in of fotograferen wij. Tevens kunnen vanaf nu VHS videobanden omgezet worden naar DVD.

Voorwoord

Als jullie dit lezen hebben wij weer een mooie zeer goed bezochte erfgoeddag, “Opgrimbie zorgt voor onderwijs” en 3 kerktentoonstellingen achter de rug en hebben veel dames hard gewerkt om een mooi voorbeeldproject “Den Ellentrikker” tot een goed einde te brengen. Zeker willen wij allereerst de school Helix en meester Philippe Vanderhoeven bedanken voor het maken van onze frame, die veel sneller klaar was dan dat wij hadden mogen hopen, maar Opgrimbie is sterk vertegenwoordigd op de Helix. Dan veel lof aan onze plaatselijke kunstenaar JAL en Helene, die ingestaan hebben voor het maken van hoofd en handen van onze reus. Uiteindelijk blijft dan nog veel lof over voor de hard werkende dames die iets heel groots gerealiseerd hebben op hun naaimachine onder leiding van Diane Maes, van onze plaatselijke naaigroep van Opgrimbie. Zonder al deze plaatselijke en internationale hulp, was het werkende gedeelte nooit klaar gekomen voor 19 augustus. Uiteindelijk heeft dan ook mijnerfgoed en de gemeente Maasmechelen voor een groot deel ingestaan voor het financiële plaatje van deze realisatie. Heel veel dank hiervoor. Zeker om zo Opgrimbie te doen deelnemen aan de Vlaamse Reuzen optochten.

Voorzitter Carlo Dubois

De start met de vraag, “Is dit de eerste reus voor Opgrimbie?”.

Als wij terug kijken in het verleden van ons dorp, zou het kunnen zijn dat menig persoon in zijn of haar jonge jaren een reus heeft gezien aan de kerk tijdens de gouden bruiloft van de Fam. Vanderhallen. Enkel na heel veel navraag heeft niemand ons kunnen bevestigen welke familie deze gebouwd zou hebben. Geruchten bestaan dat deze 2 reuzen in de werkplaats van de inrichting van Rekem zouden zijn ontstaan, maar niemand heeft dit ons kunnen bevestigen.

Dus konden wij zelf onze weg bepalen die wij gingen afleggen. Heel snel wisten 't oude grimbiaca welke reus dat zij wilde bouwen. Enkel moesten zij wachten op vrijgave van de Familie Dexters, die ja moesten zeggen op ons project. Waarom gekozen voor Harieke van Ties. Heel simpel. Dit was de enige 100 jarige die officieel gehuldigd is geworden in Opgrimbie. De beide dames die 100 jaar zijn geworden, zijn gevierd buiten Opgrimbie. Tevens was Henri Dexters een bekend dorps figuur die bekend stond onder de naam den ellentrikker. Menige tv reportage heeft dit doen bevestigen. En zo werd de start gegeven aan ons project. Om uiteindelijk te resulteren in, onze enige nog bestaande reus van Opgrimbie.

Eindwerk Helix onder leiding van meester Philippe Vanderhoeven

46.

Heemkundige kring

't oude grimbiaca

Vervolgens werd dit overgedragen aan kunstenaars atelier "t brook"
Onder leiding van Jal "Leopold Janssen en Helene Hellofs".

Gestart werd in klei.

Heemkundige kring

't oude grimbiaca

Vervolgens alles in het gips

Nu omzetten in polyester

Eindresultaat in polyester

Even bij kleuren naar naturel

Klaar is atelier 't brook. Den Ellentrikker heeft een gezicht

Heemkundige kring
't oude grimbiaca

Op naar de naaisters. Eerst het patroon maken. Jongens wat is hij groot.

Heemkundige kring

't oude grimbiaca

Starten met de broek.

Nog snel een pet maken, met de groeten uit Slovenië.

De stofjas, nog een beetje aanpassen.

Heemkundige kring
't oude grimbiaca

De grande finale

Met dank aan de naaisters

Henri Dexters

Op 12 oktober 1897 hebben ze mij gekregen! (met nadruk) Van negen kinderen was ik de middenste. Zo'n groot gezin gaf de kermisdagen altijd iets speciaal. Bij ons werden in de week voor de kermis vijftien vlaaien gebakken. Kermisdag was er niks van over! En als er thuis brood gebakken werd, verdwenen 27 grote broden tegelijk de bakoven in. Om de drie weken werd een nieuwe voorraad klaargemaakt.

Hier, in Grimbie, heb ik ook op de schoolbanken gezeten. Ik ging graag naar school want eens thuis moest er op de boerderij gewerkt worden. We hadden tien tot twaalf hectaren grond, zeven hectaren in eigendom en de rest werd gepacht. Ik moest met de schup en de riek werken en de koeien hoeden, dé dagelijkse bezigheid van de schoolgaande kinderen. Ze gaven u een riek in de hand om in het veld mest te breien. "Kom maar mee", zeiden mijn ouders dan altijd, "wat gij doet, hoeven wij niet te doen." (lacht)

Van veertien jaar af ben ik in de zomer mee op de "wèèrt" (1) gegaan, om met de zeis te maaien. Toen ik zestien jaar was, deden mijn broer en ik op een dag een boender (2) af. Ik hielp ook nog zichten: koren, tarwe, haver voor de paarden. In het najaar aardappelen en "kroten" rooien. Daarbij ging ik met een kameraad bij andere lui maaien. We deden achttien morgen (3) af op drie dagen en hielden er 2,5 fr. aan over.

In de winter als we het stro in de schuur met de vlegel gedorsen hadden, werkte ik op Heiwijk bij Hoffbauer in de bossen. Vader zei dan altijd: "Als ge wilt, kunt ge naar Heiwijk gaan. Daar kunt ge u iets verdienen."

Wij, als jonge gasten, moesten de dennen uit de bossen halen die de oudere lui omgezaagd hadden. Omdat die dennen onder de dauw en de uitsteeksels zaten en de dennen die staan gebleven waren ook nog dicht bij elkaar stonden, was onze schouder kapot. 's Anderendaags kondt ge geen dennen meer dragen en moest ge ze met de handen slepen. Voor dat werk kreeg ge alle veertien dagen twaalf frank. Daar moest ge nog een halve frank van achterlaten voor de drank. Ge hieldt dan 11,5 frank over. Daarmee kwaamt ge thuis.

Zo heb ik van toen ik goed en wel kon lopen op de boerderij gewerkt tot ik naar de "troep" ging. Na de oorlog was dat. In twintig. Ik was toen 23 jaar oud. Ik ben soldaat geweest in Brussel, bij de eerste "guides". Ik moest achttien maanden dienen. Gelukkig hadden de Duitsers onder de oorlog niet aan ons gekund want anders waren we toen al soldaat geweest. Dat lot overkwam trouwens mijn oudste broer Louis, die de Duitsers gevangen hadden genomen. Hij kon gelukkig terug in Opgrimbie geraken doordat hij van identiteit had gewisseld met een Zwitser.

Onder de oorlog moesten we ons iedere maand bij de Duitsers aanmelden om te beletten dat we niet weg waren, de grens over. Ver lopen konden we nochtans niet want het was de tijd dat nog niemand schoenen had. Zo moest ik onder de oorlog te voet van Heiwijk naar As. 's Avonds om half vijf op de klompen huiswaarts. En als de riem er dan ook nog afging, moest ge met de klompen in uw handen op de sokken of "baerves" (4) door de sneeuw naar huis lopen. Nee, gemakkelijk was het niet. Ik weet me nog goed te herinneren hoe in Grimbie de eerste fiets kwam. Iemand van de familie werkte in Tournebride bij de tram. Zijn moeder was van Zutendaal afkomstig. Zijn vader was secretaris. De ouders hadden nogal wat centen en zodoende kreeg hij als enige jongen thuis een fiets om naar zijn werk te gaan. Als hij

's middags naar huis kwam, stond heel Grimbie langs de weg te kijken hoe het mogelijk was dat die twee wielen niet omvielen, hoe het kwam dat die wielen recht bleven met een mens er op. De mensen begrepen moeilijk waarom die wielen wel omvielen als het vehikel daar zo stond en rechtbleef als daar een mens op zat en er mee reed. Na de legerdienst heb ik dan vanalles gedaan, zowat overal gewerkt. Op Heiwijk, waar ze paarden en karren gekregen hadden, was ik begonnen dennen te rijden naar de tramstation in Zutendaal. Maar het waren nogal zware dennen en daaraan moest ge lelijk hard heffen. Het was me te zwaar en ik ben er dan ook niet lang geweest.

In het atelier van Lagasse, in Eisden aan het kanaal, heb ik in een constructie-atelier gewerkt, drie winters lang. Ik verdiende er twee frank per dag.

Een jaar heb ik met paard en kar brikken gereden van hier in Mechelen-aan-de-Maas naar Gruitrode voor de bouw van een school. Altijd een vracht. 's Zomers deed ik hetzelfde richting Waterschei. Daar reed ik me in een slechte straat echter twee keer vast met duizend brikken. En iedere brik woog 2,5 kilo... Dat was 2.500 kilo! De sporen waren zo diep. (Henri toont de hoogte van een half karwiel) Ik moest de helft dan afladen en langs de kar zetten. Met de andere helft moest ik doorrijden tot bij de metselaars. Daar afladen en terug de andere helft gaan ophalen. Met paard en kar en brikken heb ik dan ook nog de weg naar As afgelegd waar ik brikken gereden heb

voor de bouw van de kapelanie tegenover de molen.

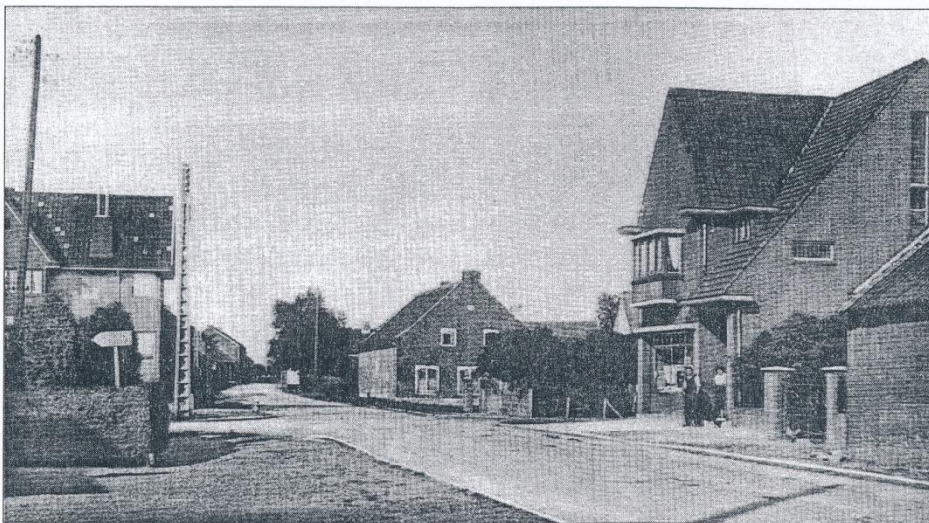
In september 1929 ben ik bij de gemeente begonnen te werken aan 2,5 frank. Ik moest zorgen dat de lui licht kregen. Hier in Grimbie was ik de enige die dat werk deed want ik denk dat alleen ik op een elektriciteitspaal durfde kruipen. Chris Bemelmans van Mechelen-aan-de-Maas kwam me af en toe helpen. Er waren toen ook maar achttien gezinnen aangesloten op het licht. Tien jaar later waren er dat 36.

Ik moest dan ook maar halftijds gaan werken, meestal te voet, soms met de fiets want voor een fiets hadden de meeste boerenlui geen centen. De andere helft van mijn tijd bracht ik thuis op de boerderij door.

Om het vak van "cabinier" onder de knie te krijgen, heb ik toen drie jaar eigen studie gedaan bij een compagnie van Antwerpen. Dat was nodig want ik moest beginnen met straatlampen te maken door heel Grimbie tot op de Kik. Van aan de Steenweg tot op de Kik hingen in het ganse dorp 19 lampen. Ik moest lampen van 25 watt indraaien. Anders was het licht te sterk zeiden ze. (gelach)

Hoogspanningsleidingen waren er al sinds 1923 in Grimbie. Daarvoor was er nog geen licht want de lui van de Provinciale Electriciteitsdienst moesten eerst palen planten. Die werden door de mannen van Mardaga van As rechtgetrokken. Het waren Walen die naar As gekomen waren. Ze hadden drie of vier paarden en ze deden alle vrachten van het station van As tot hier in het

veld waar de palen moesten liggen. Om de palen recht te trekken, gebruikten de mannen van Mardaga een "koprol" (5) en de paarden moesten dan de rest doen.

Een oude zichtkaart van het kruispunt in de Heirstraat in Ogrimbie, de woonplaats van "cabinier" Henri Dexters.

Ook ikzelf heb eigenhandig palen moeten rechtzetten: met de schup gaten graven, de palen zonder enig hulpmiddel en met enkel de eigen spierkracht omhoogtrekken en in de grond zetten met een geleende ladder van een omwonende boer. En wat meer is, ik heb zelfs palen moeten maken. Daarvoor had ik materiaal gekregen van de gemeente en een werkman die me hielp. In "t

Een waarschuwingsplaat die vanaf ongeveer 1942 op cabines en hoogspanningspalen geplaatst werd.

veld" hebben wij toen palen gegoten en die moesten we rechtzetten met een "wing". Dat was geweldig zwaar werk. De lui kwamen dan kijken hoe we dat voor mekaar brachten.

Och, eigenlijk deden we sowieso alles zelf: palen zetten, de "potjes" bevestigen, de kabels trekken... Om de kabels aan te spannen had ik een "koprol" van de gemeente gekregen en daarmee trok ik de kabels vast aan. Als het lichte draad was dan gebeurde dat ook wel met mijn handen terwijl ik op de paal stond. Waar alleen maar verlichting nodig was, trokken we twee draden, voor gewone stroom vier draden en voor stroom voor motors én licht op straat vijf draden ofwel vier kabels en een draad. Waar veel stroom nodig was, moest de kabel dikker zijn. Een kabel van 70, zegden ze dan. Waar minder motors waren, volstond een kabel van 35, waar nog minder stroom nodig was een draad van 25 en een draad van 7.

Het vastrecht tarief was de prijs die betaald moest worden voor de huur van de kWh-meter ("compteur").

Destijds hadden we maar één cabine in Grimbie en op zeker ogenblik hebben ze ingezien dat dat niet voldoende was om op de uiteinden van de lijn voor degelijk licht te zorgen. We hebben toen een paalcabine bijgekregen. Daarna kwam er nog een bij op de Kik.

Het straatlicht was dikwijls kapot. De palen gaven immers wat mee want de aannemer die de eerste palen in Grimbie geplant had, had de palen maar provisoir in de grond gezet. Daarbij was er hier veel grondwater. En navenant het waaide, gingen de palen scheef en kwamen de draden ineem. Dan was er geen licht meer en braken zelfs draden over. 's Anderendaags moesten we die palen dan weer rechtzetten en de draden herstellen.

De meeste lui vonden licht wel fijn. Toch waren er in de gemeenteraad ook mensen die ruzie maakten en geen stroom wilden. Kijk, de gemeenteraad bestond destijds uit twee partijen. Er waren boerenlui bij die 's avonds in het donker moesten melken en de paarden voeren. In de tijd dat de gemeente zelf voor alles moest zorgen, wilden die gemeenteraadsleden niet van

ONDERRICHTINGEN BETREFFENDE DE GEVAREN VOORTKOMENDE DOOR DEN ELECTRISCHEN STROOM

Elke aanraking met elektrische geleidingen is gevaarlijk en kan, in bijzondere omstandigheden, dodelijke ongevallen veroorzaken. Vermijd in kelders, bakkerijen, en plaatsen waar de grond vochtig, of een goede geleider van de electriciteit is, het gebruik van draagbare lampen en, in het algemeen, van verplaatsbare elektrische toestellen.

Neemt in ieder geval uw voorzorgen, alvorens in zulke plaatsen een geleider, een lamp, een elektrisch toestel aan te raken, en Zekerheid houdend dat de grond zij, door middel van een tapijt, een schimmel, een voetbankje of een houten stoel.

Indien gij een geleider, een lamp, een elektrisch toestel in bloote handen neemt, dient gij vooral in acht te nemen, niet met metaalstukken, verbonden met den grond, met kranen, met radiatoren, met water, gas- en stoomleidingen, of met het water van een gootsteen, een waschtafel of een badkuip, tezelfdertijd in aanraking te komen.

Wacht u op palen te klimmen, waaraan elektrische geleiders gehecht zijn, steenen of metaal draad op de geleiders of op de isolatoren te werpen, daar op gevaarlijke ongevallen zouden kunnen uit voortvloeien. Verbied de kinderen met vliegtuig te spelen nabij elektrische geleidingen.

Indien een van de draden van een elektrische geleiding toevallig op den grond zou nederkomen, verwijft de voorbijgangers, de kinderen en de ruitgen, en laat zij dadelijk dien misdadig zonden electricier van het electriciteitsbedrijf verwittigen.

Zorgen toe te dienen aan de slachtoffers van een ongeval door aanraking met elektrische geleidingen

Het slachtoffer, zoo spoedig mogelijk onttrekken aan de werking van den stroom, zich snel verwijderen naar de voorschreven hierna te beschrijven, ten einde niet persoonlijk aan het gevaar bloot te stellen.

NOTA. — De wedertijdelijke maakte de redding bijzonder gevaarlijk.

EERSTE GEVAL. — Langzaam voorzichtig de aanraking met de draden, de electrische, de schakelaars of lampen houders, in een private huisverbinding.

Dadelijk het slachtoffer aan den invloed van den stroom onttrekken met een stok of een drogen doek, ofwel den stroom afsluiten door middel van den hoofdschakelaar (neemt in aanmerking dat meestal de stroom afsluiter, niet alleen niet volkomen den stroom afsluiter), als het onmogelijk kan gedaan worden, de geleidingen doorzenden in de weerskanten van het slachtoffer, doch daarbij de handen bedekken met handschoenen, een stuk stof of een stuk den grond afzonderen door, bij voorbeeld, op een stoel van droog hout te staan.

Bij uitvoering van deze behandelingen aan de elektrische geleiders, gebruikte men slechts een hand.

Eerste zorgen toe te dienen in afwachting van den geneesheer

Zoodra het slachtoffer aan de uitwerking van den stroom onttrokken is, moet men het de hierna aangegeven verzorging toedienen, zelfs wanneer uiterlijk zich de schijn der dood moest voordoen. Het slachtoffer voorziet in een verlichte plaats overbrengen, waar men slechts een klein aantal helpers, drie of vier, zal behouden, de overige personen dienen verwijderd te worden.

De klederen losmaken en trachten de ademhaling

Wijze van toepassing der kunstmatige ademhaling (Schafer)

HET SLACHTOFFER OP DEER BUIK LIGGEN, een arm langs het hoofd uitgestrekt, de andere aan de elleboog gebogen, met het voorhoofd op de voorarm leunend, zoo dat de neus en de mond den grond niet aanraken. De rechter gijstelt zich op de knieën, schrijftjes over het slachtoffer, derwijze dat hij zich op dezelfde knieën kan onderstellen. Hij strekt de armen uit en plaatst de handen open op den rug van het slachtoffer, ter hoogte der laatste ribben, zoodat de duimen elkaar bijna raken. Hij drukt op samenkomende wijze en met zijn volle gewicht op de borstkas ten einde de uitademing te verzoeken.

De volgende houding bij op met drukken: de inademing geschiedt dan door de drukkingen van de ribben en van den onderbuik. De rechter herhaalt dezelfde drukkingen en gaat zoo voort in verbanding van EEN VERTICALE DUKKINGEN PER MINUUT, GEGELD OP ZIJN EIGEN ADEMHALING.

Deze bewegingen moeten herhaald worden bij de kunstmatige ademhaling herhaald in bestelling DIE SOMS UITEN LANG KAN UITBILLEN.

Dezelfde houding kan door elektrische weerskanten te gebruiken zoodat men onafgebroken zoodat de handen

Deze onderrichtingen voor de "cabinier" hingen in iedere cabine.

elektriciteit weten maar toen Interelectra stroom leverde, moesten ze wel stroom hebben. Zo ging dat.

Licht hebben was mooi maar voor de meesten ook duur. 30 frank voor de aansluiting van één lamp. Dat hield in dat ge een lamp, het kapje, de knop en leidingen kreeg. Het bordje waarop de stroom op en afgezet kon worden, kostte de lui 25 frank en aan de gemeente moesten ze ook nog 100 frank betalen voor de aansluiting tussen de elektriciteitspaal en het huis en tussen het huis en het schakelbord. In de meeste huizen namen de lui daarom maar één lamp met snoer. Die zetten ze op tafel. Met die lamp liepen ze ook op en af tot aan de deur van de stal. Die lieten ze open.

Zodoende hadden ze in de stal licht om 's winters te melken en in huis gebruikten ze de lamp zodat de vrouwen in de keuken konden naaien en sokken stoppen. In de slaapkamer en de beste kamer was geen lamp.

Toch waren sommige mensen bang voor de stroom, o.a. vader bij ons. Wij hadden destijds geen plaats om een "menieëzie" (6) te zetten. We moesten wachten tot we met een motor konden dorsen. Toen er stroom was, kocht vader een dorsmachine en ik sloot die aan zodat het niks zou kosten. Hij zei tegen mijn moeder toen we begonnen te dorsen en de stroom op de draden stond: "Tina, nu zullen we rap in de assen zitten."

Nog een voorbeeld. Hier op de hoek van de weg hadden ze een elektriciteitscabine geplaatst. De mens van wie het land was, had hiervoor een stuk grond moeten afgeven. Hij zei: "Hier komt geen cabine. Ik wil hier geen licht en ook geen vuur aan mijn land hebben." Hij was bang dat zijn land opbrandde. (lacht)

Op 1 november 1939 ben ik bij de gemeente gestopt met werken en werd ik automatisch door Interelectra, dat van 1930 bestond, overgenomen.

Dat gebeurde zo in iedere gemeente die bij Interelectra aansloot. Vanaf toen moest ik niet meer alleen in Opgrimbie mijn dienst doe maar ook in Mopertingen, Lanaken, Vroenhoven, Veldwezelt, Kotem, Boorsem, Rekem, Neerharen, Mechelen-aan-de-Maas, Eidsen, Vucht, Stokkem, Rotem, Lanklaar, Dilsen, Elen, Kessenich, Maaseik, Kaulille en Zutendaal. Een kostuum kregen we niet, alleen maar een "pats"(7). Telkens we een nieuwe nodig hadden, moesten we de oude inleveren. Er waren immers slimme gasten die met de "pats" van iemand van Interelectra rondgingen voor geld. Handschoenen ontbraken ook. Ge hadt er alleen maar als ge ze van thuis meebracht. Ze waren eigenlijk toch wel nodig want ik weet nog dat we eens aan een uitbreiding in Mechelen-aan-de-Maas bezig

waren. Het vroom toen zo hard dat als we boven op de palen kropen en het ijzer van de "potjes" vastnamen onze handen er aan bleven vastplakken.

Mijn klemijzers om aan de elektriciteitspalen op te kruipen had ik van de gemeente. Het waren een soort klemmen om de voet op te plaatsen met daarin een draaibalk. Dat ijzer draaide navent de dikte van de paal. Er waren ook pinnen aan die zich in de paal vastklemden. Bij de klemijzers hoorde ook nog een ceintuur uit leer en een dikke koord of een ketting om rond de paal te doen. Zo kon je dan aan de paal opkruipen.

Alle vervoer gebeurde met de fiets. Stel u voor, met twee verhogingsijzers van elk drie meter lang en een gewicht van 22 kilo elk én de materiaalzak aan de fiets reed ik van hier naar Lanklaar. Later kregen we een karretje met fietswielen om ons materiaal in te leggen. En toen we na zekere tijd van Interelectra een ladder kregen - de eerste jaren moesten we een ladder gaan lenen in een naburige boerderij - konden we ook die met ons karretje vervoeren. Dat mochten we eigenlijk niet doen van de gendarmes, maar we deden het toch! De gendarmes wisten ook dat ze geen macht hadden over Interelectra, dat beroep kon doen op advocaten. Als er een proces-verbaal kwam dan ging dat de vuilbak in. Ja, ze waren sterk.

Sterker dan sommige ladders alleszins want op zekere dag waren mijn kameraad en ik een aansluiting aan het maken in Dilsen. Toen ik op zo'n geleende ladder stond om de draden aan te spannen, brak de ladder. Ik viel naar beneden met het gevolg dat mijn voetwortel kapot was. Ik heb toen praktisch een half jaar thuisgezeten. Nadien ben ik nog twee keer met een houten elektriciteitspaal neergegaan. Met paal én rug belandde ik op de grond. De ene keer hield ik er een maand werkonbekwaamheid aan over, de andere keer gelukkig niks.

Een ploeg van Interelectra aan het werk bij het plaatsen van een zogenaamde "A-paal", de opvolger van wat Henri een "zjubilé" noemt.

We moesten met onze fiets ook de oorlog in, ...zonder banden. Ge weet wel dat we toen van die "fleksiehbels" (8) hadden. Ge moest hard duwen want anders kwaamt ge niet vooruit. En met zo'n fiets naar Kaulille. We moesten om vijf uur vertrekken om om acht uur daar te zijn. Als dan ook de sneeuw nog lag....

Gelukkig had ik hulp. Als er een uitbreiding diende te gebeuren, moesten we met twee of drie mannen samenwerken. Dan was het werk rapper gereed. Het was trouwens plantrekken want echte plannen voor de uitbreidingen waren er toen nog niet. Ge trokt uw eigen plan om de lui aan licht te helpen.

Zo moesten we dan hier en dan daar gaan werken. In praktisch alle dorpen was er trouwens iemand voor de elektriciteit verantwoordelijk. Samen met Door en Max, iemand uit Veldwezelt, heb ik ook een heel tijdje in Zutendaal gewerkt. Door was als "cabinier" aangesteld door de gemeente en deed hetzelfde werk als ik in Grimbe. Hij was ook maar alleen. Door werkte net als ik eveneens maar halve dagen. Hij ging de lui wel nog helpen als hij niet van dienst was.

Bij Door en zijn vrouw Lies heb ik dikwijls mijn boterhammen opgegeten. Mijn werkmateriaal nam ik iedere dag mee op en af. Iedereen moest met zijn eigen materiaal werken. Na de oorlog is Sjangke Martens van Gellik in Zutendaal begonnen om Door bij te staan want die had in 1937 een zwaar ongeval gehad. Ook Mathieu, een broer van Sjangke, heeft een tijdje met ons gewerkt. Het was een flinke kerel die Sjangke en mij in Zutendaal nog was komen helpen met palen zetten en draden trekken. Het heeft echter niet lang geduurd, tot in 1952 meen ik, want Mathieu is toen doodgebleven. In Boorseme, aan een paalcabine, is hij aan de elektriciteit blijven hangen. Na het ongeval en de dood van Thieu is Sjangke dan in Zutendaal gebleven. Hij had met ons onder de oorlog zijn sporen toch al verdiend want hij was o.a. werkzaam geweest in Veldwezelt, waar alles kapot was.

Naast Door en Sjangke heb ik ook nog met Zjierra van Mieke gewerkt. Later, toen die van Noben zijn plan kon trekken, is Zjierra gestopt en hebben Noben en Piet Peters zijn werk verdergedaan.

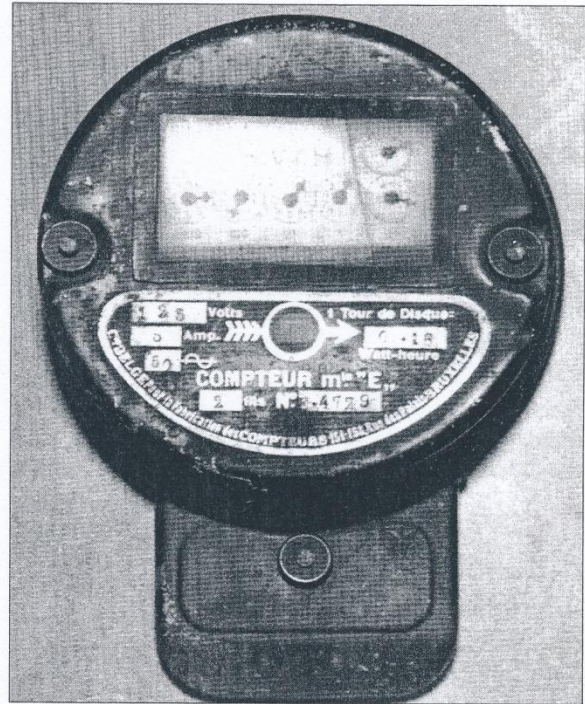
Er was veel werk in zo'n grote gemeente als Zutendaal. En als er dan al eens geen elektriciteitskarweien op te knappen waren, moesten we snoeien. De takken van de bomen uit de draden houden want anders stond er stroom op. Tijdens dat werk bleef de lijn onder spanning staan want ik mocht geen stroom afzetten. Als het wat "flikkerde" dan was dat zo erg nog niet. Vooral in Wiemesmeer, langs de staatsbaan, heb ik veel gesnoeid, tot aan As. Het is trouwens in Wiemesmeer, aan de Borneplaats en omgeving, dat er laat lijnen gekomen zijn. Toch meen ik dat Roelen het laatst stroom gekregen heeft. Ik herinner me dat we een ploegbaas hadden die een draad moest gaan opmeten in Gebroek. Als ge van het Dorp naar Gebroek gaat, de steenweg na, dan komt ge op zeker ogenblik in Stalken uit. Daar stond op de hoek, waar de weg op Roelen aandraait, een houten elektriciteitspaal waar de stroom aankwam. De ploegbaas was tot aan die paal geweest maar hij moest eigenlijk ook op Roelen aan. Toen hij 's avonds in Mechelen-aan-de-Maas bij me kwam, zei hij: "Ik heb de lijn afgemeten." Ik vroeg hem: "Ben je ook in Roelen geweest?" "Roelen, waar ligt dat", antwoordde hij verwonderd tegen me. Hij was nog nooit in Roelen geweest! Die houten paal in Stalken was dus toen het einde van de lijn.

Als we ergens aan het werk waren, kwam de baas kijken. Zo'n baas noemde men een sectoroverste. Hij was verantwoordelijk voor tien tot twaalf dorpen. Eerst heb ik Jozef Gerits, een nonk van Sjangke en Mathieu, als sectoroverste gehad. Hij was van Gellik maar woonde in Briegden. Daarna is Jozef Van Herck gekomen. Hij was uit de "Vlaanders" afkomstig. Hij had er vier jaar elektriciteit op de universiteit opzitten en was onder de oorlog op de put van Eisden bezig geweest. In 1946 is hij bij Interelectra begonnen.

Met die sectoroverste heb ik eens het volgende meegemaakt. Hij was nog niet zo lang hier toen er in Mechelen-aan-de-Maas een vergadering was van alle elektriciens uit die sector. Van Herck kende voornamelijk ook maar de theorie en niet de praktijk en was zeker nog niet vertrouwd met het taaltje van de "cabiniers". Terwijl hij sprak van lijnen te maken hadden wij het over het maken van een "zjubilé". De sectoroverste wist niet goed

wat dat was en durfde dat natuurlijk niet te zeggen met al die elektriciens bijeen. "Harie", sprak hij me op zeker ogenblik aan, "als de vergadering voorbij is, moet ge niet weggaan. Kom dan eens mee naar mij thuis." Hij woonde daar vlakbij. Toen we op zijn bureau kwamen, zei hij: "Julie hebben daarstraks gesproken over een 'zjubilé'. Wat is dat eigenlijk?". Ik antwoordde: "Hebt ge dat niet op school geleerd?" "Dat leren ze ons niet op school," moest hij bekennen. Ik ging verder: "Dat wil zeggen dat ge een lijn maakt, een rechte lijn. Hier plaatst ge een dubbele paal waarvan ge vertrekt met twee of drie draden. Daar tussenin drie enkele palen en dan een 'zjubilé'. Dat zijn twee palen bijna aan mekaar vastgemaakt en tussenin alleen maar gescheiden door wat blokken hout. Die zijn eens zo sterk als een paal alleen. Eigenlijk is dat een lijn versterken", probeerde ik hem uit te leggen. "Ooh", verbaasde hij zich. "Dat hebben we in de school niet geleerd." Zo moest iemand die nooit naar school geweest was iemand

die altijd op school gezeten had iets bijleren. (lacht eens) "Ja, zo gaat dat", zuchtte hij, "theorie genoeg maar geen praktijk." Als we boven op een betonnen paal zaten, dan kwam ook hij naar boven om te kijken wat en hoe we het deden.

Een kWh-meter of "compteur" (± 1935)

INTERELECTRA
 Verenigende Vermaatschappij
 Thonissenlaan
 HASSELT
 Tel. 069 Postcheckn. 1859.13

METERKAART N° 107

Sektor : _____
 Gemeente : _____
 Kabinen : _____
 Paalkabinen : _____

Naam : _____ Meternummer : ~~E 4803~~
 Straat : _____ Fabrieksmerk : ~~C.B.F.C.~~ Type : ~~E~~
 Huisnummer : ~~28~~ *byn werker* Stroomsterkte : ~~5 A~~
 Spanning van den meter : ~~130 V~~

Spanning in de installatie : *130 V*
 Vermogen : _____

W. van der Vliet

1948	Maand	Verbruik	Beheersprijs	SOM	Van recht	Meterhuur	TOTAAL	Taks	Handteekening voor kwijting	Aanmerking
December	25.0	6.0	1.80	21.00	2.00	23.00	74.00	4.00		
November	20.0	6.0	1.80	21.00	2.00	23.00	26.50	4.15		
October	20.0	6.0	1.80	21.00	2.00	23.00	36.50	4.20		
September	20.0	6.0	1.80	21.00	2.00	23.00	36.50	4.20		
Augustus	20.0	6.0	1.80	21.00	2.00	23.00	36.50	4.20		
Juli	20.0	6.0	1.80	21.00	2.00	23.00	36.50	4.20		
Juni	20.0	6.0	1.80	21.00	2.00	23.00	36.50	4.20		
Mai	20.0	6.0	1.80	21.00	2.00	23.00	36.50	4.20		
April	20.0	6.0	1.80	21.00	2.00	23.00	114.60	5.25		
Maart	20.0	6.0	1.80	21.00	2.00	23.00	75.90	4.15		
Februari	20.0	6.0	1.80	21.00	2.00	23.00	75.90	4.15		
Januari	20.0	6.0	1.80	21.00	2.00	23.00	75.90	4.15		
December	9.37					4.00				

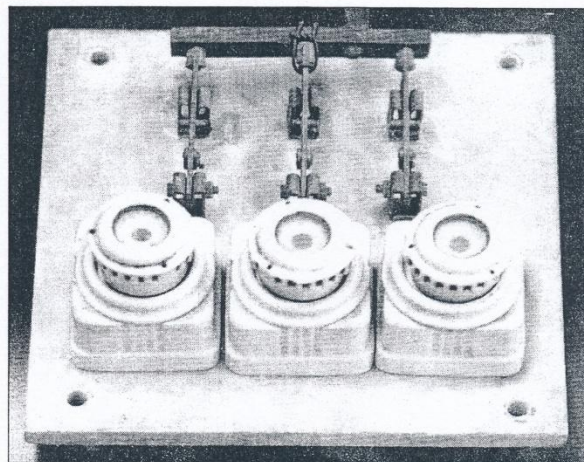
De plaatselijke "cabinier" ging maandelijks bij de mensen op bezoek. Hij telde ter plaatse het verbruik uit en maakte de rekening. Al deze gegevens noteerde hij op de meterkaart. (1942-1950)

Zo gingen we in Eisden eens een lijn maken. Het was een lijn langs een weg die iets draaide. We stonden er met zeven "èllentrikkers", allemaal mensen die naar de vakschool geweest waren. De sectoroverste en de hoofdelektriciën waren er ook bij. "We zullen hier maar een paal zetten en daar een paal", stelden ze voor. Ik zei: "Ik ga naar huis." "Wat gaat ge doen?", vroeg de sectoroverste verbaasd. "Ik ga naar huis. Hier gaan ze iets maken wat niks is." "Kent gij het beter?", spraken ze een beetje geïrriteerd. "Ik heb altijd geleerd dat als ge een lijn kunt rechtekken ge ze recht moet maken. De ene paal recht achter de andere want anders trekt ge de palen toch maar om", diende ik hun van antwoord. Ja, ahwel, de lijn werd rechtgemaakt. (lacht genoegzaam)

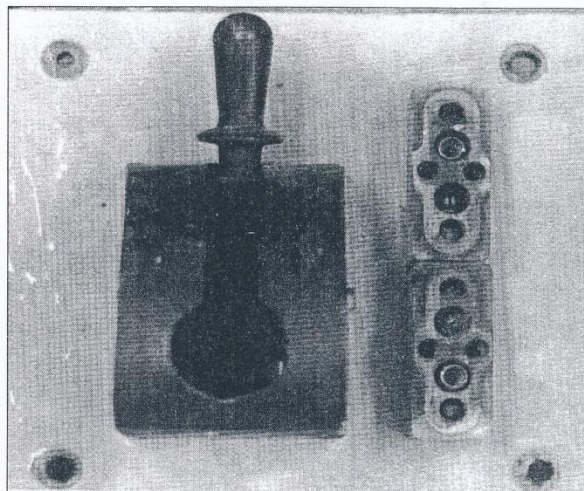
Met de lui had ik natuurlijk ook vele contacten, goede en minder aangename. Zo gebeurde het eens dat, toen in Uikhoven onder de oorlog alles kapot was, we de lui onmiddellijk licht moesten gaan maken. Ik had iemand van Rekem bij me. 's Avonds toen het al donker was, kwamen we bij een boer die me kende. Hij zei tegen me: "Ik zou moeten werken en ik heb geen licht. Maak mij in Godsnaam wat licht, al heb ik maar één lamp op het gelèg", smeekte hij. Ik zei: "Tja, het is eigenlijk tijd om te stoppen." Maar ja, we zorgden dat hij eerst licht had. Ik ging de stal in, nam twee draden op, bevestigde die daar en maakte ze toen vast aan het huis en aan een paal. Hij had opnieuw licht. Telkens als hij me later in Uikhoven tegenkwam, bedankte hij me.

Een andere anekdote waarbij ik iemand uit de "ambras" geholpen heb, is de volgende. Er was eens boerenmens en die had vier jongens. Eén daarvan liep school maar had vakantie. Hij moest de koeien hoeden in een wei waardoor de lijn van de hoogspanning liep. De jongen had een stok bij zich om de koeien op te jagen. Met die stok had hij naar de hoogspanningslijnen gegooid en nu was die stok op de hoogspanningsdraad blijven liggen. Brand. Vonken. In de cabine kon geen zekering meer vastgehouden worden. Toen de sectoroverste van de hoogspanning kwam, lag de stok nog altijd op de draad te branden. "Wie heeft dat gedaan?", vroeg hij. "Ja", zei de jongen die de koeien hoedde heel verlegen, "ik heb dat gedaan."

Daar bleef het bij. Toen de jongen later terug naar school was, ging men bij de burgemeester vragen of die jongen soms getikt was. "Voor zover ik weet niet", moet de burgemeester geantwoord hebben. In de school bij de meester hetzelfde antwoord. Toen zei ik tegen de ingenieur: "Mijnheer, heeft die jongen dat niet uit verveling gedaan? Hij heeft hier de koeien gehoed en omdat hij niks te doen had, heeft hij die stok omhoog gegooid. Zo is die stok op de draad blijven liggen." De jongen en zijn ouders waren er toen met een paar frank vanaf gekomen. Blijkbaar hadden mijn zalvende woorden toch geholpen. Anders had die jongen in de gevangenis gezeten. "Daar had hij dan drie maanden moeten blijven", zei de ingenieur achteraf.

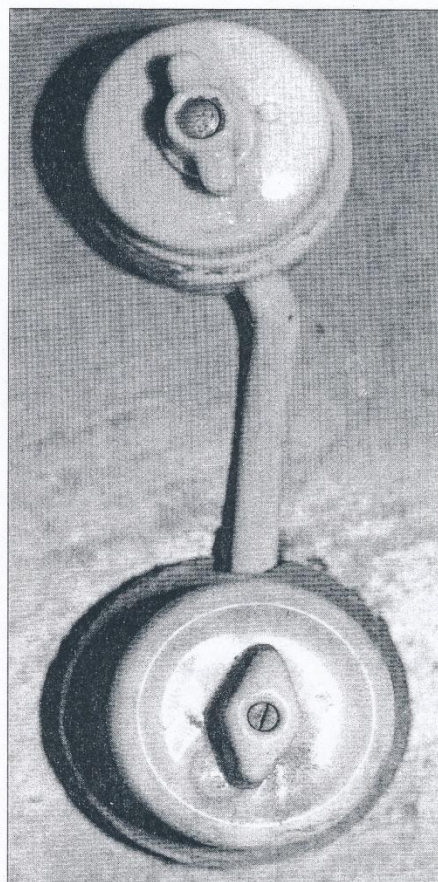
Een driefasig schakelbord met messchakelaar en schroefzekeringen (± 1940-1942).

Een tweefasig schakelbord met messchakelaar en beschermkap (± 1936-1939).

Ja, ge kondt met elektriciteit niet voorzichtig genoeg zijn. Ook omdat sommige lui uit onwetenschap nog met vooroordelen zaten. Zo was ik op een keer bij een boerenmens van wie de stal aan het afbranden was. De koestal was van latten en leem gemaakt. De boer van daarlangs kwam bij me en zei: "Het zal wel door de elektriciteit gekomen zijn." Ik antwoordde: "Wacht eens!" Ik ging de stal in en zag dat het boven had gebrand en onder in de stal het licht nog brandde. Ik werd kwaad en zei: "Waar zijt ge nu met die grote mond? Het licht brandt en gij spreekt zogezegd van kortsluiting. Ik zeg dat ge er niks van kent!" Och, echt plezierige belevenissen waren er ook wel. Een tante van mij moest elektriciteit in huis hebben voor een lampje. Ze zei tegen me: "Wat kost me dat?" "Tante, dat gaat u een 50 frank kosten," antwoordde ik haar. "Zoveel?," riep ze uit. "Ja, tante, ik kan het ook niet voor minder maken. Anders moet ik het verschil zelf bijleggen." Enfin, alles geraakte gereed en we moesten uiteindelijk alleen nog de lamp aandoen. Ik ging met een doosje lucifers naar dat lampje. "Als ik het commandeer dan moet gij aan het knopje draaien." Terwijl ik een lucifer aanstreek zei ik: "Draai!" Zij draaide en de lamp ging aan. Nu meende zij dat ik de lamp had aangestoken met een lucifer. Zij had niet door dat ik de lucifers gebruikt had om iets te kunnen zien. Waar gebeurd. Dat kwam ze bij ons vertellen tegen moeder. (een krachtige schaterlach volgt)

Tja, een mens maakt toch nogal wat mee in zijn leven en dat voor 5 fr. per uur. Dat verdiende ik in het begin bij Interelectra. Toch nog een frank meer als bij de gemeente waar ik in 1928 vier frank per uur kreeg. Aan dat loon heb ik van 1939 tot 1948 gewerkt. Daarna is dat langzaam gestegen. In 1963 ben ik bij Interelectra op pensioen gegaan, terugdenkend aan 34 jaar werken aan elektriciteit en met in mijn hoofd o.a. nog de herinnering dat ik op een dag in Zutendaal op een boerderij eens op de loop ben moeten gaan voor een hond met jongen toen ik de "compteur" (10) op d'n "din" (11) wilde controleren. (een schaterlach sluit het gesprek af).

*Twee porceleinen draaischakelaars
(1944-1946).*

Voetnoten:

- (1) op de "wèert": in de beemden
- (2) een "boender": ongeveer een hectare
- (3) een "morgen": vijf "rooien" of 21,8 are
- (4) "baerves": blootsvoets
- (5) een "koprol": een takel
- (6) een "menieëzie": een tredmolen waarmee eertijds met paardenkracht dors en andere machines aangedreven werden.
- (7) een "pats": een pet
- (8) "fleksiehel": een stuk rubberen band, aaneengemaakt met een ijzeren draad, dat onder de oorlog als fietsband gebruikt werd
- (9) op het "gelèg": in huis
- (10) de "compteur": toestel met één of meerder tellers waarmee het stroomverbruik kan gemeten en afgelezen worden.
- (11) de "din": de vloer in de schuur waar gedorsen werd.

Reus “ Den Ellentrikker

Reuzen Peter
Sjötte Zjef
schutterij Monulphus en Gondulphus

Reuzen Meter
Gevraagd aan Mie Merken als zij meter wil worden.
Stichting erfgoed Eisden

Persoonlijke Peter Lode Dexters
Persoonlijke Meter Elly Gerets

Heemkundige kring
't oude grimbiaca

Heemkundige kring

't oude grimbiaca